

در مجله تصویری علوم انسانی «زاویه» مطرح شد

خطر قانونی شدن فساد

محمد بحرینی

روزنامه‌نگار

پانزدهمین مناظره از فصل سیزدهم مجله تصویری علوم انسانی «زاویه» با موضوع «ایده علم حقوق برای مهار فساد اقتصادی» به سردبیری و اجرای حبیب رحیم‌پورازغدی، با حضور دکتر علی غلامی، دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امام‌صادق(ع) و دکتر علی صابری‌تولایی، استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امام‌صادق(ع)، روی آنتن شبکه چهار سیما رفت. گزارش تفصیلی این برنامه را از نظر می‌گذرانید.

قانونی نداشت. چرا؟ چون حوزه تقنینی مادرست عمل نکرده بود. در ۱۰ اردیبهشت سال ۱۳۸۰، یک فرمان هشت ماده‌ای را مقام معظم رهبری صادر کردند که [وقتی] از بسیاری حتی دانشجویان سوال می‌کنید اصلا از این خبر ندارند و دانما این حرف پیش می‌آید چاره‌بری درموضع مبارزه‌بافساد کاری نمی‌کنند؟ سوال این‌است آیا رهبری شخصا باید با فساد مبارزه کنند؟ پراساس قانون اساسی وظیفه ایشان برخورد مستقیم با فساد و مقصدان است؟ یا او رهبر است یعنی راهبری می‌کند.

ما یک عبارتی در حقوق داریم، می‌گوییم مجرم‌ها همیشه یک قدم از قانون جلوتر هستند. یعنی اگر به‌عنوان مقنن اینجانگشسته‌باشیم جرائمی که افراد تا این لحظه انجام می‌دهند را جرم‌انگاری کنیم و برایش راهکار پیشگیری بگذاریم، هم‌زمان مجرمان دارند به قدم بعدی فکر می‌کنند. لذا ما به‌آنها نمی‌رسیم.

ایشان می‌فرمایند خشکانیدن ریشه فساد مالی و اقتصادی و عمل قاطع و گره‌گشا دراین باره مستلزم اقدام همه‌جانبه به‌وسیله قوای سه‌گانه مخصوصا دو قوه مجریه و قضائیه است. این اشتباه است که ما فکر کنیم برخورد با فساد از قوه قضائیه آغاز و در آن ختم می‌شود، اصلا این‌طور نیست. از قبل از قوه قضائیه آغاز می‌شود و بعد از قوه قضائیه ختم می‌شود. لذا اگر کسی توقع دارد بعد از مدتی قوه قضائیه فساد را ریشه‌کن کند، مشخص است تصور درستی از فساد ندارد.

رهبری می‌فرمایند امروز کشور ما تشنه:

- فعالیت اقتصادی سالم؟
- ایجاد اشتغال برای جوانان؟
- سرمایه‌گذاری مطمئن است.

یعنی هر چه‌مساله اقتصادی داریم ایشان در گرو مبارزه می‌دانند و بعد می‌گویند ممکن است کسانی به خطا تصور کنند که مبارزه با مقصدان و سوءاستفاده‌کنندگان از ثروت‌های ملی موجب ناامنی اقتصادی و فرار سرمایه‌هاست. ایشان می‌گویند اصلا این‌طور نیست. به این اشخاص تفهیم کنید که به‌عکس، این مبارزه موجب امنیت فضای اقتصادی و اطمینان کسانی است که می‌خواهند فعالیت سالم اقتصادی داشته باشند.

چرا من ایده حقوقی‌ام را بر این مبنا نمی‌کنم؟ این فرمان فارغ از اینکه چه کسی آن را داده است، یک فردی نماینده مجلس بوده، نماینده مجلس سیرگان بوده، هشت سال رئیس‌جمهور بوده و سال‌ها رهبر کشور. او بعد از شناخت همه این ابعاد، این فرمان را داده است. لذا من پایه حقوقی بهتر از این سراغ نداشت‌م که مبنای بحثم‌قرار دهم. می‌فرمایند که‌به‌مسئولان‌خرخواه‌رفقوای‌سه‌گانه بیاموزید که‌تسامح‌در مبارزه‌بافساد،‌به‌نوعی‌همدستی‌بافاسدان و مقصدان است. آفت‌دوم این‌است که‌سراغ‌افزادگی‌گناه‌برویم،‌به‌این‌معنا که‌افراد‌به‌ناحق‌متهم‌شوند. می‌فرمایندضربه‌عدالت‌باید‌قاطع‌ولی‌درعین‌حال‌ظریف‌و‌دقیق‌باشد. آفت سوم تبعیض است، نکته آخر [این است که] چه کسی باید برخورد کند؟ می‌فرمایند (ص) می‌خواهد یا ناپاکی بیفتد باید خود پاک باشد. پیامبر (ص) فرمودند اقوام قبل هلاک شدند به‌خاطر اینکه مجازات‌ها در‌امورد افراد ضعیف، بیچاره و مستضعف اعمال می‌کردند و به آدم‌های گردن‌کلفت که می‌رسیدند یک‌جوری مجازات‌را می‌پیدا‌ن‌ند. این‌دعوا با‌اسلام‌وصلوات‌نمی‌شود. رهبری در‌همان‌ابتدا می‌فرمایند که [در] این مبارزه قطعا فریادها و نعره‌های مخالفت با آن بلند خواهد شد. لذا اگر بزگوارانی از قضات عزیز ما دارند این بحث‌را می‌بینند و می‌شنوند بدانند این دعوا بدون سروصدا ادامه پیدا نخواهد کرد و به نتیجه هم نخواهد رسید.

بیش از ۱۸ سال از پیام رهبری می‌گذرد. آن چیزی که ضریب نفوذ، کارکرد و قدرت اثرگذاری این نوع پیام‌ها را می‌گیرد و کم‌وبیش آنها را به‌امر تشریفاتی تبدیل می‌کند این‌است که این نوع پیام‌ها تبدیل به سیاست حقوقی نمی‌شود و به‌ویژه‌به‌زیان‌قانون و ادبیات حقوقی ترجمه نمی‌شود؛ یعنی شما می‌بینید گاه‌قوانین و سیاست‌های حقوقی به یک‌سوم می‌رود و این نوع پیام‌ها به‌سوی دیگر اشاره دارد. این اراده حقوقی وزیرسازهای قانونی برای مهار فساد اقتصادی را چطور باید به‌وجود آورد؟

تولایی: شرط اول این است زمانی عزم برای درمان پیدا می‌کنید که درد را ببزیرید. مشکل ما در مورد فساد این است که اول‌در‌در‌ا هنوز نپذیرفته‌ایم. بنابراین عزمی هم‌پیدانمی‌کنیم. نگاه‌نظام‌رسمی‌ما‌به فساد این‌است که بالاخره‌ما یک ساختار و سیستمی داریم، کشور خیلی خوب و گل‌وبلبل است، حالا پاشنه کفش ما یک مقداری آلوده شده. نه آقا خوب صورت‌مساله و تصویر را بفهم. وقتی خوب دقت کنید، می‌بینید ما تا این‌گردن در فساد فرو رفتیم. شخص‌های زیادی است که می‌تواند این را به ما بگوید.

اولویت‌های دیگری مثل آبروی نظام داریم. هنوز این برای ما اولویت است نه‌مبارزه با فساد. یک مقدار دقت کنیم، می‌بینیم آبروی نظام بر مبارزه با فساد توقف دارد. رئیس قبلی پرونده‌هایی را بررسی کرد ولی ظواهر نشان می‌داد بیشتر مبتنی بر تسویه‌حساب‌های سیاسی است. چون پرونده‌ها بیشتر متعلق به گروه خاصی بود.

اندیشه

شنبه ۲۵ آبان ۱۳۹۸ شماره ۲۹۰۷

صاحب‌امتیاز: دانشگاه آزاد اسلامی- **مدیرمسئول:** محمدامین ایمانچانی
دفتر مدیرمسئول: ۰۱۶-۶۶۳۴۸- **تحریریه:** ۰۱۸-۶۶۷۶۱- **فکس:** ۰۵۱-۶۶۷۶۱-۰۱۶۳۴۸-۰۲۷
روابط عمومی: ۰۴۹۹-۶۶۷۶۱- **سازمان آگهی‌ها:** ۰۴۶۱۸-۶۶۳۴۸-۰۲۷
چاپ: چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی - **توزیع فرهیختگان:** ۰۱۱-۶۶۳۴۸-۰۱۱-۰۲
نشانی: خیابان حافظ، بعد از پل دوم حافظ، روبه‌روی ساختمان نبوس، ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

گمان می‌شود در واقعیت ما نمی‌توانیم تحریم‌ها را دور بزینیم، مگر اینکه مرتکب فساد شویم. این که گذرکردن از تحریم‌ها بهانه‌ای برای مماشات با فساد یا تن دادن به فساد می‌شود را چگونه می‌توان با سیاست حقوقی و قانونگذاری مهار کرد؟ آیا می‌شود به نقطه‌ای دست یافت که در عین اینکه تحریم‌ها را دور می‌زنند، فساد نیز گسترش نیابد؟

تولایی: من نکته حقوقی گفتم. گفتم راهبر مبارزه با فساد در دوره‌های مختلف اشکال داشته و در این دوره هم اشکال دارد که البته از دوره قبلی به‌خاطر سوءاستفاده از استجازه به ارث‌مانده است. این فرمت باید برای مبارزه با فساد باشد. مجبور شدیم مثل بزنم. بالاخره شما با آدم‌های درست‌حسابی باید مبارزه کنید. مبارزه با فساد، قاضی متخصص و نیروی پای کاری می‌خواهد. نمی‌شود بگوییم مجموعه‌ای هست پنج هزار نفر آدم در این مجموعه هستند، تا حالا هیچ کاری نمی‌کردند [و امن رئیسش را عوض می‌کنم همه‌را هل دهنده، با یک نفر که نمی‌شود. [من] یک نفر هرچه توانمندی هم داشته باشم آن آدم‌ها سر جایشان هستند. نهایت این‌است که مدتی سروصدا می‌کنم، ولی تسلیم قضاات و اطرافیان می‌شوم. الان آیین دادرسی فساد مشکل دارد. اما الان این دوگانه‌های که شما مطرح کردید، آرای قحیم‌پور، من خلیی وقت‌است که به‌بهانه توسعه‌حلالا شما تحریم‌ها می‌گویند بگذارید دست عده‌ای را باز بگذاریم، بالاخره باید دستش باز باشد نفت بفروشد، تحریم‌ها دور بزند. حالا مقداری هم خودش مجبور است بردارد. ما به این بهانه و بهانه‌های کلان تر سه دهه است که دست مفسدان را باز گذاشتیم. بهانه‌بزرگ‌ترین این بود که بگذاریم برای توسعه، سرمایه‌داران و سرمایه‌گذاران [مرتکب فساد شوند]. آسش سرمایه‌گذار بود. بهایی‌ای است که برای توسعه می‌دهیم، مبارزه با فساد، با توسعه تضاد دارد. باید بگذاریم مقداری هم از قبل آن بزدند. ما از خلیی وقت‌است که به‌بهانه توسعه‌حلالا شما تحریم‌ها می‌گویند قرار دهید- دست مفسدان را باز گذاشته‌ایم. در فرمان هشت ماده‌ای بود که اتفاقا مبارزه با فساد لازمه توسعه است. این را اضافه می‌کنم که توسعه‌افسارگسیخته‌منجر به افزایش نابرابری‌ها، تضاد اجتماعی و تعمیق شکاف اجتماعی می‌شود. تعمیق شکاف اجتماعی منجر به اتفاقی می‌شود که در دی‌ماه ۹۶ افتاد. ناامنی، بزهکاری و همه اینها را به یک سیل تبدیل می‌کند که نه از تاک نشان می‌ماند نه از تاک‌ناشان؛ یعنی توسعه و کل کشور را از بین می‌برد. اگر بخواهیم این طوری حرکت کنیم دی‌ماه ۹۶ آنچه در این زمینه می‌بینیم به ما نزدیک‌تر است. آن کسی که به‌بهانه تحریم زد می‌کند کمکی به شما نخواهد کرد. به‌جای اینکه تحریم را دور بزند، بعد از دور زدن تحریم می‌آید شما را دور می‌زند.

غلامی: یک نکته فرمودند و گفتند هیچ کاری نمی‌شده، یک نفر بیاید همه را راه‌بندازد. من نگفتم هیچ کاری نمی‌شده، گفتم افراد یک‌بخشی از ظرفیت‌شان در دوره‌ای بالفعل می‌شده، اما الان می‌خواهیم بیشتر بالفعل کنیم. اگر بگوییم کاری نمی‌شده [اشتباه است چون] چند میلیون پرونده در سال رسیدگی می‌شده. اما می‌گوییم تحریم، یک علت تقصیری است. اما علتی را علت تا می‌کنیم. تحریم چند درد مستحکات این کشور است؟ در اقتصاد تحریم می‌خواهد بالاترین اثر را بگذارد، می‌گویند حداکثر ۳۰ درصد هر گونه‌ای‌ای می‌کنیم می‌گوییم تقصیر تحریم است. اینکه قانون ما ضعیف دارد، خلأ قانونی داریم، امضای طلایی داریم، تنقیح قوانین مان، به‌تأخیر افتاده، تقصیر تحریم است؟! اینکه سکه‌ها در بازار می‌بریزیم، یک جوانی می‌آید سی و چند هزار سکه می‌خرد، این‌که نظارت نمی‌کنیم چه کسانی از ۴۲۰۰ تومانی گرفتند، تقصیر تحریم است؟! این‌که قاضی مدارق قوه قضائیه مفسادمی‌کنند رشوه می‌گیرند، تقصیر تحریم است؟! اما علتی را در این‌که ما می‌بینیم که کته‌ناست‌باشان‌ها این‌است که هیچ‌چیز نسبتی‌ما هم ندارند. خلأهای خودمان را پای تحریم نگذاریم. ما کدر مدار اتفاقا وقتی دیدیم تحریم اتفاق افتاد، یعنی باید در تقنین، اجرا و قضا بیشتر حواسمان را جمع کنیم. وقتی تحریم هستیم یعنی امکانات کم‌شده‌است یعنی باید آنها را بهینه مدیریت کرد. ما برعکسش عمل می‌کنیم. چون تحریم است نمی‌روند؟ امام قائم‌مقام رهبری کشور را کنار گذاشت، اعتماد مردم بیشتر شد و کمتر نشد. ان اول انقلاب دو نفر نیروی امنیتی [خطایی کردند]، خبر به شهید مطهری رسید که خیلی در شورای انقلاب موثر بودند. فرمودند به شدت باید برخورد شود لازم شد اقدام شوند. گفتند اینها بچه‌های خودمان هستند. فرمودند چون بچه‌های خودمان هستند باید جدی‌تر برخورد شود. مطمئنا مبارزه بدون اعضاء با فساد، اعتماد مردم را به‌نظام زیاد می‌کند به‌شرطی که به آفاتی که عرض کردم، دچار نشود.

یعنی قانون بد و درزهای قانونی، ظرفیتی برای بروز فساد مهیامی‌کند.

تولایی: حالا باید با خود قانون مواجه شوید. به استجازه هم اشاره کردند که من به‌شدت با این داستان استجازه مخالفم چون معتقدم آن بخش، راهبرد پروژه فساد را نابود می‌کند. راهبرد درست برای مبارزه را از بین می‌برد و در عزم هم خدشه [ایجاد] خواهد کرد. البته اجازه خیلیی از خطاهایی که الان مرتکب می‌شوند و دوره قبل می‌شدند در استجازه نیست. مثلا اینکه متهمان وضعیت‌شان این‌طور باشد که از حداقل حقوق دفاعی آنها را محروم کنید؛ در استجازه مطابق با قوانین آمده است. قوانین چنین اجازه‌ای نداده‌اند. ما یک متهم داریم و یک محکوم داریم. کسی که الان دارد محاکمه می‌شود شرعا و قانونا متهم است. چرا داریم او را محاکمه می‌کنیم؟ برای اینکه ببینیم گناهکار هست یا نیست؟ خروجی محاکمه دو چیز می‌تواند باشد: بی‌گناه یا محکوم. ولی صداوسیما در حین محاکمه یک متهم را محکوم نشان می‌دهد، یعنی آبروش را کامل می‌برد، قاضی توپ‌وتشر می‌زند. به متهم توپ‌وتشر می‌زند! مرد حسابی این که هنوز متهم نشده دارید به او توپ‌وتشر می‌زنید. صبر کنید محکومش کنید بعد هر کاری خواستید بکنید. متهم است کسی که هنوز گناهکاری اش اثبات نشده است. از استجازه خیلی فراتر رفتند. استجازه اصلا اجازه انتشار در تلویزیون نداده [است]. گفته‌علنی باشد. علنی بودن یعنی الان چند نفر خواستند در دادگاه بیایند نه اینکه شما منتشر کنید ۷۰ میلیون نفر ببینند، اگر الکر فردا بی‌گناهی‌اش اثبات شد دیگر نتوانید آن را جمع کنید. مگر می‌توانید این را بی‌گناه اعلام کنید؟ می‌توانید آقای دکتر؟ کسی را که تلویزیون رسمی نظام جمهوری اسلامی آمده گفته مفسد اقتصادی، کسی که قاضی جمهوری اسلامی مدام در دادگاه به او توپ‌وتشر زده است، می‌توانیم تیره‌کنیم؟ اگر هم بی‌گناه باشد می‌توانیم؟ نمی‌توانیم. یعنی خود این پرسوه‌ای که مبتنی بر سوءاستفاده از استجازه است، نتیجه‌اش می‌شود محکوم شدن فرد قبل از اینکه محاکمه‌ای صورت گیرد. اگر تیره‌کنده شما می‌توانید جواب زن و بچه این را بدهید؟

رئیس قوه قضائیه [فعلی، همان آدم‌هایی را که قیلاز بودند، ناکارآمد بودند یا نیت خیری برای مبارزه با فساد ندارند را آورده می‌گویند من دست به تحول زدم می‌خواهم از نو با فساد مبارزه کنم. چطور می‌خواهید با همان آدم‌های قبلی مبارزه کنید؟ مگر می‌شود؟ **غلامی:** اینکه آیا می‌شود کسی در این پرونده‌ها نشان داده شود و تیره‌کنده شود؟ بله می‌شود و نمونه‌اش پرونده پدیده مشهد است. در نهایت آمد [و] نشانش هم دادند، تیره‌کنش کردند و در زندگی‌اش را می‌کند. اینکه هرکس در آن چارچوب قبلی کار کرده به درد نمی‌خورد [و] صداقت نداشته، پس با اینها نمی‌شود تحول ایجاد کرد، من این را هم ان قلت دارم. فرض کنید رئیس قوه قضائیه فعلی می‌خواهد تحول ایجاد کند، اصلا تحول چند وقته است. آقا هم یک‌جا می‌گویند یک اقتضای تحول سرعت است. یعنی شما در مدت معقولی باید نشانه‌هایی از اینکه اتفاقی جدید می‌افتد را نشان دهید، اما خودتان هم تصریح می‌کنید در موضوع قضا، تحول نمی‌تواند آتشین باشد. اگر تصور می‌کنید قوه قضائیه اسب زین کرده‌ای است که قرار است آقای رئیسی روی آن بنشینند و حرکت کنند، این اشتباه است. فرض کنید ایشان نیت تحول دارد، منابع انسانی و نیروی انسانی می‌خواهد، باید اینها را بشناسد؟ باید یک عده تربیت شوند؟ لااقل من در حوزه تربیت می‌دانم یک عزم جدی دارد اتفاق می‌افتد. یک نمونه آن توافق است که برای تربیت نیرو با بعضی مراکز دارند که اینها قوی‌تر و جدی‌تر وارد قوه شوند. لذا من می‌خواهم بگویم نه این مدت‌زمان بسیار کوتاه، مدت‌زمان کافی برای اظهار نظر است، نه صداقت را می‌شود با یک شاقولی دید، نه اینکه نیروها همان نیروها هستند، یک رئیس قوه‌ای ممکن است رسانه‌ای‌تر باشد و رئیس قوه‌ای دیگر ممکن است کمتر با رسانه ارتباط برقرار کند.

مشکلی قانونی به نام امضا‌های طلایی داریم. همه هم می‌گویند. ان شاه‌اللهه اصلاح‌شود. چه‌جایی‌تواند قانون داریم مثل ماده ۲۹ برنامه توسعه که اجرایی‌شود. این بحث تنقیح قوانین خیلی اتفاق خوبی است که الان اتفاق افتاده است و اگر این جواب دهد ما قوانین را تنقیح کنیم، می‌دانیم درمورد فلان موضوع چند ماده قانونی [و] چند قانون پراکنده داریم، یک کسی پیدا نشود با ظرافت حیثانه خودش یک ماده قانونی پیدا کند. پس خلأ قانونی هم داریم. اما نکته‌ای که درمورد قانون گفتند نکته‌یقتی‌ای است که یک وقت‌هایی مساله خود قانون و حتی مبارزه با خود قانون است.

گفته‌های هر دو ی‌شما گاه‌به‌سوی یک‌گفتار سیاسی می‌لغزد، [به اقتضای کارکرد و فضای برنامه زاویه] از هر د بزرگوار درخواست دارم به‌منزله یک حقوقدان گفتار نان حقوقی باشو نه سیاسی. در فضای فعلی کشور ما با دو واقعیت انکار‌نشده روبه‌رو هستیم ؛ واقعیت اول تحریم و واقعیت دوم فساد [است]. یک نقطه بحران‌زا در تلفیق این دو اتفاق می‌افتد که گویا وجود تحریم بهانه‌ای برای توجیه فساد می‌شود؛ یعنی

در حال حاضر من معتقدم در دوره فعلی نیت مبارزه با فساد وجود دارد و صورت‌مساله تا حد زیادی درک شده است که ما با یک بحران در مقوله فساد مواجه هستیم، اما فکر می‌کنم این بخش صادقانه مبارزه هنوز می‌لنگد؛ یعنی عزم هنوز صادقانه نیست. یکی از نشانه‌هایش اینکه آن‌اتومی پرونده‌هایی که الان در حال بررسی است، ملاحظه کنید نشان می‌دهد این عزم این‌طور نیست که تمام اتهامات مطرح درمورد همه گروه‌های سیاسی روی میز نیاید. کما اینکه بعضی‌ها مثال زدند، رئیس مجمع تشخیص مصلحت چند مورد مثال زده و گفته‌ای چند پرونده را هم رسیدگی کنید. **غلامی:** یک جاهایی با هم تفاوت سلیقه داریم. اینکه رئیس سابق قوه قضائیه با افرادی که برخورد کردن متنوع بودند، بله، برخی افراد برجسته شدند چون خیلی به جهت رسانه‌ای پرسروصدا بودند. اما تنوع کسانی که با آنها برخورد شد این نشان نمی‌دهد. ضمن اینکه استجازه‌ای که برای برخورد با مقاسد شد در دوره قبل بود. اینکه در دفتر رئیس قوه قبل یک کسی تخلف کرده است. باید بپرسم که آیا متوجه‌شدند این فرد، این کار را می‌کند و عالما با آن برخورد نکردند؟ اگر این باشد این فرمایش قابل بحث است. یا درمورد رئیس جدید این نظر شما را دقیق نمی‌دانم. هنوز تنها هشت ماه گذشته است و ما این همه پرونده‌های سنگین داریم که با آنها برخورد می‌کنند. پس اینکه همه‌جانبه نیست با صداقتش محسوس نیست، به‌نظرم با توجه به این مدت کوتاه، هنوز زمان خوبی برای قضاوت نیست و من این‌طور معتقد نیستم.

اگر یک چیزی گفت‌مان جامعه‌شد کدام حکومت می‌تواند در مقابل گفتمان جامعه مقاومت کند؟ هیچ حکومتی. همه مردم این را مطالبه کنند. نه اینکه یک گروه خاصی مطالبه کنند بعد ارباب زر، زور و تزویر این بیچاره‌ها را هل کنند. وقتی پنج نفر افغانند مبارزه با فساد و افشاگری کنند و سوت‌زنی انجام دهند، خوب له خواهند شد. شما نیت‌چا را می‌توانید له کنید، ولی ۵۵۰، ۵۵۰ تا را هم می‌توانید له کنید؟ این باید تبدیل به یک مساله گفت‌مانی شود. یعنی رفتار و گرایش مبتنی بر شناخت. اگر این شد دیگر نمی‌شود جلوی آن را گرفت.

تمام نهاد‌هایی که نهاد‌های آموزشی، اطلاع‌رسانی و تبلیغی هستند باید احساس کنند یک فصل مهمی از کار آنها فساد است. معنی ندارد که من استاد دانشگاه هستم هیچ کاری ندارم که فساد چطور دارد به کشور آسیب می‌زند. شما سر [فساد] سه هزار میلیاردی را ببینید، یک وقت شما می‌گویید سه هزار میلیارد از کشور خارج شد؟ می‌گویم نخیر اموالی که از آن فرید گرفتند بیش از سه هزار میلیارد بود. یعنی یک ریال از کشور خارج نشد. پولی درزیده‌نشد. اما ناراحتی‌ای که ایجاد شد، حالت بدی که به من معلم دست داد اینکه ۷۰۰، ۸۰۰ هزار تومان [حقوق] می‌گیرم و این بی‌اعتمادی و بددلی‌ای که ایجاد شد را اصلا دیگر نمی‌شود جمع کرد. اعتماد به‌سختی به‌دست می‌آید و به‌راحتی از بین می‌رود.

برای مبارزه با فساد اعتماد و توان نیاز است. اعتماد داریم فساد وجود دارد و باید با آن مبارزه کرد؟ برای توانش ما اولاً قانون می‌خواهیم. ثانيا اجرا می‌خواهیم. ثالثا برخورد قضایی می‌خواهیم. شما نگاه کنید بسیاری از مجرمانی که الان قوه قضائیه دارد، چه کسانی هستند؟ مجرمان دوره ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۰ تومانی هستند. اگر آن موضوع جور دیگری تدبیر می‌شد این اتفاق می‌افتاد؟ یعنی یک‌جا در اجرا لنگیدیم و کلی برای قوه قضائیه پرونده‌سازی کردیم. الان قوه قضائیه می‌خواهد برخورد کند یک مرتبه برمی‌گردیم می‌گوییم فساد‌های میلیاردی را فلان کنید. جز اینکه ذهن مردم را مشغول و خراب کنیم اتفاق دیگری می‌افتد؟ مگر ضد شما مبارزه با فساد نیست؟ اینکه بیاییم کاری که دارد می‌شود را زیر سوال ببریم با عبارات و کلماتی، بعد هم یک چیزهای مبهمی را بگوییم، این خدمت‌است؟ این مبارزه با فساد است؟ عملا این خدشه در امر فساد است. آن هم فساد است که برخورد با آن برای مردم یک امیدی ایجاد کرده است. دوست و دشمن می‌گویند برخورد قوه قضائیه در دوره جدید با رقه‌های امید را در دل مردم زنده کرده است. ما این بارقه را از بین ببریم، این خدمت به نظام است؟ پایین آوردن اعتماد عمومی خدمت به جمهوری اسلامی است؟

از آن طرف گفت‌مان سازی [اهمیت دارد]. مساله مبارزه با فساد باید مطالبه عمومی شود. یعنی مسئولان ما به دانشگاه‌ها که دعوت می‌شوند به مراکز، صنوف، باید احساس کنند الان هر کسی هر جا برود، ۹۰ درصد سوال‌های مردم درمورد فساد مجموعه تحت امر اوست. اگر این اتفاق بیفتد این نگرانی، عمل ایجاد خواهد کرد.

از نظر پشتوانه‌های قانونی ما امروز برای مبارزه با فساد آیا با کمبود قانون روبه‌رو هستیم و نیاز به قانونگذاری بیشتر و دقیق‌تری داریم؟ چون یک تلقی این‌است که پشتوانه قانونی کافی برای مهار فساد نداریم.

تولایی: مساله ما این نیست که خلأ قانونی برای مبارزه با فساد داریم یا خیر. مشکل ما خود صراحت قانونی است. من عرضم از اول این بود که اکثر فساد‌ها مستند به قانون است. پشت‌بندهش قانون است.